

Het Parool, 24 september 2014

Punt voor punt

Verschoningsrecht voor reporters

Journalist beschermd, tot op zekere hoogte

MEREL STRAATHOF

Een wetsvoorstel van minister Opstelten beschermt journalisten en hun geheime bronnen straks tegen pressie van politie en justitie. De symbolische waarde is groot, zegt media-advocaat Otto Volgenant, maar de wet kán uitgebreider.

1 Is het nodig, een verschoningsrecht voor journalisten?

Om misstanden aan de kaak te stellen, zijn journalisten deels afhankelijk van mensen die bereid zijn geheime informatie te 'lekker'. Maar in de praktijk kan een onthullende publicatie die eruit voortkomt ('Corruptie binnen het ministerie van Justitie') leiden tot een strafrechtelijk onderzoek van het Openbaar Ministerie. De journalist wordt dan opgeroepen om als getuige zijn bron bekend te maken. Omdat een journalist geen enkele wettelijke bescherming geniet, kan een weigering leiden tot een huiszoeking of zoektocht op de redactie. In een uiterst geval riskeert de journalist gijzeling in een politiecel.

Om misstanden aan de kaak te stellen, zijn journalisten deels afhankelijk van mensen die bereid zijn geheime informatie te 'lekker'. Maar in de praktijk kan een onthullende publicatie die eruit voortkomt ('Corruptie binnen het ministerie van Justitie') leiden tot een strafrechtelijk onderzoek van het Openbaar Ministerie. De journalist wordt dan opgeroepen om als getuige zijn bron bekend te maken. Omdat een journalist geen enkele wettelijke bescherming geniet, kan een weigering leiden tot een huiszoeking of zoektocht op de redactie. In een uiterst geval riskeert de journalist gijzeling in een politiecel.

Hoeveel potentiële bronnen de afgelopen jaren géén informatie naar journalisten hebben gelekt uit angst voor ontmaskering, is niet na te gaan. Maar het fenomeen heeft een naam gekregen: het chilling effect.

Volgens media-advocaat Otto Volgenant van Boekx Advocaten is de symbolische waarde van het wettelijke verschoningsrecht voor journalisten dan ook groot. "Hiermee erkent Opstelten de waarde van journalisten in het publieke debat. Zij moeten vrijelijk aan informatie kunnen komen zonder daarmee zichzelf of hun geheime bron in problemen te brengen."

2 Heeft het in het verleden tot problemen geleid?

Ja, meermaals. Een bekend voorbeeld stamt uit 2000, toen toenmalig journalist van Spits Koen Voskuil weigerde een politiebron te onthullen en daarom achttien dagen in de cel zat. In 2006 zaten twee Telegraaf-journalisten twee dagen vast omdat ze zwegen over de bron die hen aan AIVD-dienstgeheimen hielp.

Telkens zwegen de journalisten en vochten ze de gang van zaken aan tot de hoogste rechter, het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg, en telkens kregen ze gelijk: zolang het maatschappelijke belang niet zwaarder weegt, hebben journalisten recht op bronbescherming. Volgenant: "Wat mij betreft komt deze nationale wet rijkelijk laat; Nederland is op dit punt al zó vaak op de vingers getikt door het Europese Hof."

Telkens zwegen de journalisten en vochten ze de gang van zaken aan tot de hoogste rechter, het Europese Hof voor de Rechten van de Mens in Straatsburg, en telkens kregen ze gelijk: zolang het maatschappelijke belang niet zwaarder weegt, hebben journalisten recht op bronbescherming. Volgenant: "Wat mij betreft komt deze nationale wet rijkelijk laat; Nederland is op dit punt al zó vaak op de vingers getikt door het Europese Hof."

3 Wat verandert er met de nieuwe wet?

In de wet wordt expliciet genoemd dat journalisten recht hebben op bronbescherming, maar anders dan bij artsen, advocaten en notarissen betreft het geen absoluut recht. Wanneer er een groter maatschappelijk belang bij gediend is (bijvoorbeeld een mogelijke terroristische aanslag), wordt een journalist geacht zijn bron te openbaren.

Volgens de nieuwe wet moet het altijd een rechter zijn die vooraf een belangenafweging maakt: is huiszoeking of gijzeling van de journalist noodzakelijk? Nu kan een officier van justitie daar nog over beslissen. "Omdat er straks wetgeving

is waar ze zich aan vast kunnen houden, worden politie, het openbaar ministerie én de rechter goed doordrongen van de speciale positie van de journalist," zegt Volgenant. "Dat moet resulteren in minder huiszoekingen en zeker minder gijzelingen."

4 Hoe sterk staan een journalist en zijn bron straks?

"Het wetsvoorstel moet nog door de Eerste en Tweede Kamer, maar het vormt een belangrijke houvast voor journalisten en hun bronnen," zegt Volgenant. Toch had minister Ivo Opstelten verder kunnen gaan, meent hij. Zo is in België het journalistieke verschoningsrecht absoluter: daar vervalt de bronbescherming alleen wanneer 'een misdrijf te voorkomen is dat een ernstige bedreiging oplevert voor de fysieke integriteit van één of meer personen'.

"Het wetsvoorstel moet nog door de Eerste en Tweede Kamer, maar het vormt een belangrijke houvast voor journalisten en hun bronnen," zegt Volgenant. Toch had minister Ivo Opstelten verder kunnen gaan, meent hij. Zo is in België het journalistieke verschoningsrecht absoluter: daar vervalt de bronbescherming alleen wanneer 'een misdrijf te voorkomen is dat een ernstige bedreiging oplevert voor de fysieke integriteit van één of meer personen'.

"Als het misdrijven uit het verleden betreft of misdrijven waarbij geen mensenlevens op het spel staan, staat een Belgische journalist heel sterk. Daar kan Nederland best wat van leren."